

Posudek na diplomovou práci Sandry Hrachové Československá sociální politika v letech 1945-1948 (Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav politologie, Praha 2009, 277 s. rkp.)

V předložené diplomové práci si autorka vytkla za cíl postihnout a analyzovat změnu konceptu a praxe sociální politiky v období let 1945-1948, proměnu jejího charakteru a formy a s tím i podstatu nově budovaného československého sociálního státu.

Autorka upozorňuje v úvodu, že na poválečný vývoj v Československu měly bezesporu vliv zahraniční koncepce sociální politiky a jednotlivé ideové projekty vzniklé za války a ve třicátých letech. S. Hrachová dále uvádí, že se těmto konceptům dostalo v odborné domácí i zahraniční literatuře značné pozornosti, protože výrazně ovlivňovaly československé odborníky, teoretiky i praktické politiky. Významné ideové koncepce vznikly, jak autorka zdůraznila, i v rámci československého domácího a zahraničního odboje. Velmi důležitými aktéry při vytváření sociální politiky byly v ČSR po druhé světové válce obnovené politické strany. Každá z politických stran vstupovala na politickou scénu osvobozeného Československa s určitou představou o budoucím politickém vývoji a společenském uspořádání. Jasně deklarovanou programovou koncepcí nové sociální politiky bylo možné nalézt nejméně u Československé sociální demokracie. V předložené diplomové práci se autorka tak rozhodla věnovat vcelku oprávněně nemalý prostor a pozornost názorům jednotlivých politických subjektů na sociálně politickou oblast.

S. Hrachová zdůraznila, že hlavní a dominantní složkou v sociálně politické oblasti se po roce 1945 stal stát. Byla to zejména vláda, která měla podstatný vliv na formování praktické sociální politiky, přičemž se opírala výrazně o teze košického a následně tzv. budovatelského vládního programu. Dalším novým mocenským aktérem byly sjednocené odbory, které se též výraznou měrou podílely na formování sociální politiky. Ty se staly zcela rovnocenným partnerem ministerstva sociální péče a účastnily se řady zákonodárných aktů z oblasti sociální politiky. S. Hrachová se proto rozhodla ve své práci identifikovat podrobněji též jednotlivé subjekty sociální politiky a v následné návaznosti prozkoumat jimi realizovanou konkrétní praxi a opatření. Státem a výše uvedenými politickými subjekty realizovaná sociální politika měla dle autorky významného partnera, který velmi citlivě reagoval na proměny této oblasti politiky – tím byla československá veřejnost. S. Hrachová upozornila na důležitý fakt, že charakter sociální politiky určovala její samotná praxe, která vycházela z tehdejšího legislativního zakončení. Proto, jak autorka správně podotýká, je nutné se dobře seznámit při zkoumání sociální politiky s jejím tehdejším právním rámcem. Proto je velmi potřebné interpretovat realizovanou sociální politiku v poválečném období i prostřednictvím sociálního zákonodárství.

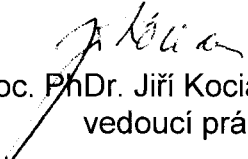
Výrazný a oprávněný prostor věnovala S. Hrachová ve své práci fenoménu národního pojištění, které se stalo základním pilířem poválečného československého sociálního státu, ale i významným kolbištěm poválečného politického zápasu mezi politickými stranami. Autorka upozorňuje, že sociální pojištění bylo po druhé světové válce považováno za nejlepší prostředek a nástroj sociálního zabezpečení obyvatelstva a v ČSR mělo velkou tradici z doby předválečné. Dle S. Hrachové bylo třeba věnovat pozornost přípravě, koncepci a konečné podobě národního pojištění.

V závěru diplomové práce se autorka pokusila úspěšně o syntetizaci všech vytčených a zkoumaných oblastí sociální politiky a zhodnocení činnosti všech důležitých subjektů, institucí a jejich nástrojů v letech 1945-1948. Zdůraznila, že realizovanou sociální politiku je možné sledovat ve třech hlavních rovinách. První představovala tradiční sféry uplatnění a působení sociální politiky. Druhou složkou pak

byla oblast odstraňování a zmírňování všech následků války. Třetí rovina pak představovala odvětví, o něž byla sociální politika rozšiřována a která měla vliv na proměnu jejího charakteru. Koncept sociální politiky po roce 1945 měl dle S. Hrachové položit základy nového typu státu, který měl zajišťovat sociální práva všem občanům. V tomto období se československý vývoj na poli sociální politiky zatím příliš neodlišoval od vývoje v ostatních vyspělých zemích a zákon o národním pojištění byl v mnoha západních státech považován za vzorový.

Předkládaná diplomová práce Sandry Hrachové svůj cíl výrazně splnila. Na základě pečlivého studia archivních pramenů a jejich přesvědčivé interpretace a také na základě studia četné literatury autorka prohloubila a rozšířila poznání zejména o podobě, charakteru a předpokládaném poslání sociální politiky v ČSR v letech 1945-1948.. Autorka prokázala, že umí samostatně pracovat s pramenným materiálem, že je schopna syntetizovat dosavadní poznatky a orientovat se v dané problematice.

Předkládaná diplomová práce **Sandry Hrachové Česká sociální politika v letech 1945-1948** svým zpracováním a obsahem splňuje požadovaná kritéria, a proto ji **doporučuji** k obhajobě a hodnotím ji stupněm **v ý b o r n ý**.

Doc. PhDr. Jiří Kocian, CSc.
vedoucí práce

V Praze 22. září 2009